

JAARVERSLAG 2021

VOORWOORD

Het lijkt geen twijfel dat ook in 2021, het jaar dat het PEN Emergency Fund vijftig jaar bestond, de corona-pandemie er mede toe geleid heeft dat de situatie van schrijvers wereldwijd, soms in ernstige mate, verslechterde. Uit de aanvragen voor financiële steun bleek ook dit jaar dat niet-democratische regeringen de aanwezigheid van het virus misbruikten om kritische schrijvers en journalisten te isoleren. Dit gebeurde o.m. door het monddood maken van critici, waarmee hun inkomsten wegvielen, en door het verbod op demonstratie, soms gevolgd door arrestatie, vervolging, detentie, marteling of erger. Daarbij bemoeilijkten de wereldwijd gestegen prijzen voor medische zorg en levensmiddelen het dagelijkse leven van auteurs, ook van hen die gedwongen moesten uitwijken naar veiliger landen.

Het werk van het fonds zelf kon gelukkig net als in 2020 gewoon doorgang vinden ondanks reductie van het aantal bestuursvergaderingen van het fonds en vrijwel uitsluitend overleg via e-mail-verkeer. Het ontbreken van noodzakelijke contacten met PEN-collega's (congressen en andere bijeenkomsten werden gecancelld) werd daarbij als een gemis ervaren. Gelukkig heeft het fonds dit jaar toch 35 in acute nood verkerende schrijvers kunnen bijstaan.

DOELSTELLING

Foundation PEN Emergency Fund - ook bekend als Stichting Fonds Schrijvers in Nood - stelt zich ten doel *'geldelijke bijstand te verlenen aan schrijvers/journalisten, waar ook ter wereld, die om politieke of ideologische redenen van hun lichamelijke vrijheid zijn beroofd of anderszins in acute nood verkeren en tijdelijke financiële hulp nodig hebben'*.

BESTUUR

Het bestuur telt vier leden. Het Dagelijks Bestuur wordt gevormd door Wim Jurg (penningmeester) en ondergetekende (voorzitter). De hulp van de overige bestuursleden, René Appel en Paulien Loerts, wordt ingeroepen als er belangrijke, bij voorbeeld beleidsmatige, beslissingen moeten worden genomen. Het voltallige stichtingsbestuur komt minimaal twee keer per jaar bijeen; het Dagelijks Bestuur heeft voortdurend overleg. Indien nodig wordt ook advies ingewonnen bij de Advisory Board, waarin Eric Lax (VS), Joanne Leedom-Ackerman (VS), Larry Siems (VS), Eugene Schoulgin (Zweden/Turkije), Tienchi Martin-Liao (China/Duitsland), David Van Reybrouck (België) en Rudolf Geel (Nederland) zitting hebben.

INKOMSTEN

Het fonds is geheel afhankelijk van de goodwill van anderen. Daarin zijn we dit jaar niet teleurgesteld. We ontvingen donaties van het Lira Fonds, van PEN Nederland, PEN Vlaanderen en PEN Finland. Van de Auteursbond ontvingen we op diverse manieren hulp, waaronder een oproep met kerst 2021 om ons te steunen. Ook zorgden vele, soms zeer gulle schenkingen van leden van PEN Nederland en anderen uit het literaire veld voor aanvulling van de tekorten. Eén PEN-lid schonk ons de opbrengst van zijn boek.

SUBSIDIES EN FONDSENWERVING

Al jaren is onze situatie weinig rooskleurig waar het structurele subsidieverstrekking betreft vanuit charitatieve fondsen van de overheid en NGO's. Dit komt deels door een sterke toename van aanvragen. Daarnaast kan een subsidieverstrekker in de media geen foto's, namen en feiten plaatsen, aangezien het werk achter de schermen gebeurt en als zodanig moet blijven: het publiceren van informatie zou immers direct de geholpen auteurs in gevaar kunnen brengen. Hun cases zijn uitsluitend bekend bij de onderzoekers van PEN International en bij ons.

WERKWIJZE EN TOEKENNINGEN

In vrijwel alle gevallen komen de aanvragen via het Protection Team Writers at Risk van PEN International, een team van ervaren researchers met wie we nauw samenwerken en dat voor ons de dossiers opstelt. Onder deze aanvragen bevinden zich ook schrijvers die in afwachting zijn van plaatsing voor langere termijn bij ICORN, een organisatie die meer dan 70 opvangverblijven voor gevluchte schrijvers telt, voornamelijk in West-Europa.

Een enkele keer richt een auteur zich rechtstreeks tot het fonds. In zo'n geval wordt de casus volgens standaardprocedure doorgestuurd naar het Protection Team Writers at Risk van PEN International, dat het applicatieformulier voor het fonds verder met de aanvrager opstelt en op waarheid controleert, waarna de aanvraag weer bij ons terechtkomt voor mogelijke honorering.

Het fonds verleent hulp aan professionele schrijvers, journalisten, redacteurs en/of uitgevers, waar ook ter wereld, die in acute nood verkeren om wat ze geschreven of gepubliceerd hebben en dringend geld behoeven. De hulpverlening is eenmalig per auteur. Bij uitzondering volgt nog een aanvulling als de situatie onveranderd slecht blijft.

De constructie die het fonds hanteert, is simpel, helder, goedkoop en doeltreffend. Het bestuurswerk is vrijwillig. Er hoeven geen gebouwen onderhouden te worden. Al het geld dat bij het fonds binnenkomt, wordt naar de in nood verkerende auteurs overgemaakt, soms nog op de dag van aanvraag. Door het geringe aantal bestuursleden kan het fonds – en dat is onze grote kracht - snel handelen.

De toegekende ‘grants’ bedroegen in 2021 tot 1 juli maximaal 1500 euro per auteur en na 1 juli maximaal 2000 euro. Deze verhoging achtte het bestuur noodzakelijk vanwege de wereldwijd gestegen prijzen voor levensonderhoud en medicatie. In enkele urgente situaties is als uitzondering op het principe van eenmalige schenking een aanvullend bedrag toegekend.

In een ruim aantal gevallen waren de auteurs al naar een veiliger land uitgeweken en was er geld nodig voor medicatie, soms na fysieke en/of psychische mishandeling, en levensonderhoud, soms in afwachting van plaatsing voor langere termijn bij ICORN.

De landen van afkomst van de gesteunde 35 auteurs vormen een afspiegeling van problematische landen inzake de vrijheid van expressie (wat niet wil zeggen dat daarin ontbrekende landen daar vrij van zijn). Zo werd aan vijf auteurs uit Syrië een grant toegekend, aan vier auteurs uit Afghanistan en aan drie uit Myanmar, Palestina, Bangladesh en Egypte. De volledige lijst van toekenningen per land is te vinden bij de toelichting van de ondersteuning in het financiële overzicht van baten en lasten (p. 13, punt 14).

TRANSACTIEPROBLEMEN

In 2022 hadden we in drie gevallen betalingsproblemen door overheden of banken die niet wilden meewerken of zelfs de overmaking trachtten te ontkennen.

Uiteindelijk hebben allen hun steunbedrag ontvangen, op één transactie na die nog in behandeling is. In een ander geval werd 20 procent van het overgemaakte geld geconfisqueerd voor politieonderzoek naar het doel van de transactie.

PRIORITEITEN

Evenals in voorgaande jaren had in 2021 het werk achter de schermen om de schrijvers in acute nood te steunen de hoogste prioriteit. Daarnaast bleef informatieverstrekking, zowel nationaal als internationaal, een belangrijk streven, met een tweeledig doel: schrijvers-in-nood op het bestaan van het fonds te attenderen en potentiële donateurs te interesseren. Door de pandemie vond dit digitaal plaats via e-mailverkeer, aandacht in de media en online-congressen en in papieren versie via flyers (Nederlands en Engels) en postaal verkeer.

VERANTWOORDING VAN HET BELEID

De financiële voorziening die het fonds de komende jaren veilig moet stellen, is dit jaar licht geslonken. Een van de oorzaken is de noodzakelijke verhoging van financiële steun sinds 1 juli 2021. Het loslaten van het maximum aantal aanvragen, 30-35, heeft dit jaar niet geleid tot een toename ervan.

Vanwege het coronavirus is de papieren Annual 2020 slechts in kleine oplage verspreid. Op de website is echter wel de digitale versie ervan te vinden. Tijdens het van 20 tot 25 september online gehouden Centenary Congress van PEN International is een Delegate Pack in het Engels, Frans en Spaans verstrekt, waarin een uitgebreide verantwoording van ons beleid in 2020 was bijgesloten. Bij de online-meeting op 10 november van de Algemene Ledenvergadering van PEN Nederland is, overeenkomstig de statuten, tevens verantwoording afgelegd over het bestuursbeleid in 2020, alsmede over de ontwikkelingen in 2021.

VIJF CASES

De volgende voorbeelden van cases, geanonimiseerd en niet herleidbaar tot de auteurs die het betreft, schetsen een beeld van de soort situaties waarin schrijvers/journalisten verkeren die een beroep op ons doen. Ze tonen de noodzaak van het fonds soms op navrante wijze aan. Ook door isolatie en onmogelijkheden vanwege de Covid-pandemie ontvingen we meer dan ooit wanhopige reacties. Vooral opmerkelijk is de ellende die vrouwelijke auteurs wereldwijd moeten ondergaan.

Casus 1

We ontvingen een schrijven van een schrijver/mensenrechtenactivist, wiens leefomstandigheden slecht zijn en die in afwachting is van plaatsing via ICORN. Hij heeft 'emergency assistance' nodig. Zijn zaak is bij ons bekend, aangezien hij een jaar eerder een grant van het fonds ontving. De onderwerpen waarover hij schrijft, zijn vrouwenonderdrukking, humanitaire rampen ten gevolge van oorlogen, seksueel misbruik van kinderen in religieuze educatieve instellingen en een onderdrukte minderheidsgroep in zijn land die inmiddels tot een grote stroom vluchtelingen heeft geleid. Zijn situatie is niet verbeterd sinds hij in het voorafgaande jaar het toen maximale bedrag ontving. Hij schrijft: *First of all, I would like to thank you for your sincere support during my worst time as a human rights writer and (...).Your previous grant gave me a lot of relief and the courage and strength to survive at that time.*

In this situation, I am compelled to seek your help again.

Hij heeft ernstige fysieke problemen door de aanwezigheid van nierstenen en door een Covid-besmetting. De talloze doodsbedreigingen vanuit extremistisch religieuze hoek nopen hem zich schuil te houden. Van de overheid krijgt hij permanente bewaking, wat enkele incidenten waaraan hij ontsnapte, niet kon voorkomen: *'I still have to hide in my own house. And I have to live an inhuman life with my newborn child and wife'*. Hij schaamt zich ervoor opnieuw aan te kloppen: *I know you help many endangered human rights activists around the world. There is a pressure on you to help everyone. So I would not ask for help again if I was not compelled. I am embarrassed to*

reapply for the grant. But without your help, my family and I will not be able to survive. I am again asking for some financial help.

In overleg met het Priority Team Writers at Risk besluit het DB tot een tweede gift.

Casus 2

Een dichteres heeft jarenlang bijdragen geleverd aan literaire tijdschriften, dagbladen en online-magazines en twee boeken, waarvan één illegaal, gepubliceerd. Ze viel in ongenade bij de overheid in haar land doordat ze openlijk de strenge wetgeving in haar land inzake vrouwenrechten kritiseerde. Een krant waarvoor ze werkte, werd verboden en de uitgever werd opgepakt en vervolgd. Tijdens een protestdemonstratie tegen vrouwenonderdrukking in haar land werd ze gearresteerd en verhoord. Publiceren werd haar verboden. Later vond ze werk in de horeca, waar ze ook culturele evenementen organiseerde. Nadat ze een huwelijk weigerde met de eigenaar, keerde deze zich tegen haar en misbruikte haar. Hij dreigde openbaar te maken dat ze illegaal een boek had uitgegeven dat indruist tegen de regels van de streng religieuze overheid. Ze zag uiteindelijk kans te vluchten naar een ander land waar ze zich registreerde als asielzoeker en kreeg een jaar later de vluchtelingstatus. Haar vroegere baas bleef haar bedreigen via sociale media en kwam achter haar adres. Telefonisch ontving ze nog enkele keren doodsbedreigingen, waardoor ze sindsdien voortdurend van verblijf wisselt. Ze woont alleen in het land waar ze naartoe gevlucht is. De Covid-pandemie en de restricties die daarbij horen, hebben haar situatie mentaal en fysiek verslechterd. Als vluchteling mag ze haar stad niet verlaten, niet werken en haar spaargeld is op. De UNHCR heeft nog geen opvang voor haar in een derde land kunnen vinden. Het geld dat ze van het fonds heeft ontvangen, gebruikt ze vooral voor levensonderhoud en medicatie.

Casus 3

Een schrijfster-activiste voor vrouwenrechten wilde scheiden van haar gewelddadige man, die mentale stoornissen had en een drugsverslaving en die haar ernstig

misbruikte. Ze vroeg haar broers om haar helpen te vluchten, maar die dreigden haar te doden als ze dat zou doen. Ze deelde haar verhaal anoniem op internet en werd daardoor een vraagbaak voor jonge vrouwen. Ze hielp andere bedreigde vrouwen met het vinden van een schuilplaats. Toen haar man achter haar identiteit kwam en haar broers haar gingen zoeken, vluchtte ze met haar kinderen naar een veiliger oord. Vanwege de Covid-crisis had ze geen werk en was ze afhankelijk van financiële steun van anderen. Haar broers bedreigden haar vervolgens met het vermoorden van een van haar zussen als ze niet terugkeerde. Met het geld dat ze van het fonds had gekregen, zou ze reizen naar een veiliger land. Op 10 oktober kregen we hartverscheurende foto's toegezonden waarop te zien was dat haar jongste dochtertje zeer ernstige brandwonden had opgelopen. De oorzaak ervan is ons niet meegedeeld. Met het geld dat ze van het fonds had gekregen, betaalde ze de ziekenhuiskosten. Korte tijd later bereikte ons het ondraaglijke bericht dat haar dochtertje gestorven was en zij totaal verward, in een hevige mentale crisis verkeerde. Haar situatie is als gevolg van de voortdurende bedreigingen van haar familie dusdanig dat communicatie met haar op dit moment onmogelijk is. Een vriend helpt haar in contact te komen met een organisatie die tijdelijk onderdak geeft aan vrouwen in haar situatie.

Casus 4

Een journaliste/mensenrechtenactiviste behaalde haar Master aan de universiteit in een studie waarin ze standpunten innam die botsten met die van een extreem religieuze groepering in haar land. Ze werkte voor diverse media en werd een bekende vraagbaak voor meisjes en vrouwen die niet openlijk durfden te spreken over problemen die vrouwen ervaren. Dit leidde tot diverse bedreigingen en enkele geweldplegingen. De situatie escaleerde bij een aanval door gewapende mannen op een motorfiets die haar tegen de grond sloegen en haar wilden neerschieten. De komst van een andere auto voorkwam dit. Sindsdien is ze gestopt met haar taken in het openbare leven en bleef met haar kinderen zoveel mogelijk thuis. Toen de

extremistische groepering die haar eerder bedreigde, de macht in haar land overnam, vluchtte ze met haar kinderen naar een naburig land. Haar man was niet in staat te vluchten en moest achterblijven in het land van herkomst. Doordat de financiële markt daar is ingestort kan hij geen geld aan haar overmaken. Vooral de jongere kinderen zijn op dit moment erg kwetsbaar en ziek. Ze betaalt zelf alle medische controles, medicijnen en lokaal vervoer naar het ziekenhuis en heeft geen andere bronnen van inkomsten. Ze is in afwachting van plaatsing elders via ICORN. Het geld dat we haar toezeggen, komt pas weken later bij haar terecht, omdat de bank aldaar niet meewerkt en ontkent dat er geld is overgemaakt. Door een internationale bevestiging van de storting wordt het geld minus de onkosten alsnog teruggestort en kan het geld haar via een vriend bereiken. Zij reageert met: *'I really can't thank you for all the efforts and supports I have received from you during these tough times. I should say that Mr. (...) sent us the money and we have received it (...). Now lots of our problems can be solved with this money. Once again, I want to thank you all for your help in this trying time.'*

Casus 5

Een oudere, internationaal bekroonde journalist/schrijver/dichter, die een bekende persoonlijkheid is in zijn land, zat in het verleden enkele jaren gevangen voor zijn werk op het gebied van mensenrechten en de vrijheid van expressie en mocht zijn werk als jurist daarna niet meer uitoefenen. Volgens zijn vrouw werd hij sindsdien meermalen bedreigd en opgepakt. In 2019 werd hij gearresteerd terwijl hij verslag deed van een juridisch proces en werd daarbij geslagen door politieagenten. Enkele dagen later werd hij vrijgelaten en beboet voor zijn gedrag tijdens zijn detentie vanwege zijn 'ongehoorzaamheid' en 'verzet'. Hij kreeg een boete, maar weigerde deze te betalen en werd veroordeeld tot 1 jaar gevangenisstraf. Hij ging in hoger beroep, maar de rechtbank verwierp dit, zodat hij alsnog zijn detentie moet uitzitten. In de gevangenis krijgt hij ernstige gezondheidsproblemen als gevolg van de omstandigheden daar. Hij ondergaat voortdurend persoonlijke vernederingen, fysiek en psychisch, en bedreigingen vanwege zijn artikelen. De

cellen zijn overvol (tot 25 gevangenen per hok), water en voedsel zijn verontreinigd en er is gebrek aan goede medische zorg. Hij lijdt aan een huidziekte en is minstens 10 kilo afgevallen. Zijn vrouw smokkelde zijn aantekeningen uit de gevangenis en publiceerde die. Hij is een bekend voorbeeld van 'journalists under attack', die in de gevangenis een 'ill treatment' ondergaan. De corona-pandemie vormt voor kwetsbare oudere gevangenen daarbij een ernstige bedreiging. Het geldt dat PEF heeft overgemaakt, wordt gebruikt voor medicatie en levensonderhoud in de gevangenis en voor de reiskosten voor gevangenisbezoeken van zijn vrouw.

NAWOORD

Op 14 november heeft Vonne van der Meer, oud-voorzitter van PEN Nederland, tijdens een *PEN Spreekt*-bijeenkomst in De Balie (Amsterdam) het boek *Zoveel zielen, zoveel zinnen – Werken voor PEN*, met werk van auteurs die bij PEN betrokken zijn of waren, aan het bestuur van PEN Emergency Fund aangeboden. De middag stond in het teken van de situatie in Belarus en van het 50-jarig bestaan van PEF.

We danken de researchers van het Priority Team Writers at Risk, een team van kundige, betrokken collega's van PEN International, voor de voortreffelijke samenwerking. Zonder hen waren een zorgvuldige afweging bij onze beslissingen tot toezegging van financiële hulp onmogelijk geweest.

Dank zijn we ook verschuldigd aan het Lira Fonds, PEN Nederland en de Auteursbond, door wie we ons in ons werk ruimhartig moreel en facilitair gesteund weten. PEN Finland liet het fonds ook dit jaar niet links liggen. PEN Vlaanderen en PEN Nederland steunden ons met een majeure gift. Een aanzienlijk aantal leden van PEN Nederland en anderen uit het literaire veld en daaromheen deden soms verrassend genereuze schenkingen. Daar zijn we hen allen zeer dankbaar voor. Tenslotte danken we Jennifer Clement, de scheidende voorzitter van PEN International. Zij onderstreepte herhaaldelijk het belang van het fonds en maakte

daarmee het fonds aanzienlijk zichtbaarder. Een halve eeuw PEF is op de website van PEN International ruim gememoreerd, zie <https://pen-international.org/news/fifty-year-of-the-pen-emergency-fund-from-couriers-to-bank-transfers>] en <https://pen-international.org/news/tsitsi-dangarembga-wins-the-pen-award-for-freedom-of-expression-2021>

Job Degenaar, voorzitter

(februari 2022)

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN 2021

	werkelijk 2021 -----	begroot 2021 -----	werkelijk 2020 -----
BATEN			
Bijdragen van particulieren	15.095	10.000	29.278
Bijdragen van organisaties	20.306	25.000	36.154
Rente	-	-	6
	-----	-----	-----
	35.401	35.000	65.438
LASTEN			
Ondersteuning	53.302	45.000	43.351
Communicatie, representatie	1.195	3.000	944
Internationaal overleg	-	3.000	-
Bestuurskosten	1.290	1.500	1.252
Kantoorkosten, administratie, bankkosten	1.316	1.000	818
	-----	-----	-----
	57.103	53.500	46.365
	-----	-----	-----
Saldo	-/- 21.702 =====	-/- 18.500 =====	19.073 =====

TOELICHTINGEN

Bijdragen van particulieren

Deels van leden van PEN Nederland en deels van anderen. Elke gift, klein of groot, is even welkom.

Bijdragen van organisaties	werkelijk 2021 -----	begroot 2021 -----	werkelijk 2020 -----
Lira Fonds	10.000		10.000
PEN-centra	8.500		1.074
2021: Nederland	3.000		
Vlaanderen	5.000		
Finland	500		
Stichting Niks voor Niks	-		25.000
St. Auteursraad (saldo bij opheffing)	1.706		-
Overig	100		80
	-----	-----	-----
	20.306	25.000	36.154

Ondersteuningen

In 2021 werden 35 ondersteuningen toegekend (tegen 32 in 2020).

Samengevat per land: 5x Syrië, 4x Afghanistan, 3x Myanmar, Palestina, Bangladesh, Egypte, 2x Irak, Iran, Georgië, en 1x Eritrea, Nigeria, Oeganda, Ethiopië, Venezuela, Azerbeidzjan, Marokko, Turkije.

Mede dankzij de in 2020 en 2021 ontvangen giften konden we per 1 juli 2021 het standaardbedrag voor ondersteuning verhog van 1.500 tot 2.000 euro. In enkele gevallen werd 500 of 750 euro gegeven.

Communicatie, representatie

Website, representatiebezoeken (in 2021 net als in 2020 lagere uitgaven vanwege de pandemie), jaarverslag (incl. vertaling in het Engels).

Internationaal overleg

Vanwege de pandemie waren er ook in 2021 geen fysieke internationale bijeenkomsten.

Kantoorkosten, administratie, bankkosten

De bankkosten voor het overmaken van ondersteuning, ook die van de buitenlandse banken, komen voor rekening van PEN Emergency Fund en vallen soms hoog uit.

Wim Jurg, penningmeester

(februari 2022)

PEN Emergency Fund wordt o.m. gesteund door:

lira *fonds*

pen
INTERNATIONAL

PEN
NEDERLAND